

INDYWIDUALNE ZAPOTRZEBOWANIE NA PRZESTRZEŃ – TRANSFORMACJE

Jadwiga C. Żarnowiecka

Wydział Architektury, Politechnika Białostocka, ul. O. Sosnowskiego 11, 15-893 Białystok
E-mail: zarnow@pb.edu.pl

INDIVIDUAL NEED FOR THE SPACE – TRANSFORMATIONS

Abstract

In the presented material are continued discussion of the issues targeted residential interior design associated with differences in the needs of users. The diversity results from the presented psychotyp expressed by temperament and personal thinking pattern. This paper presents the transformations i.e. conversions, implementing changes in the room in hostel as: on the one hand the answer to the size of the surface of room, on the other hand as an individual's need for independent living space. Was pointed out that the various types and number of transformations follows from the presented the user's psychotype.

The designs made in the academic years: 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013 by WA PB students – architectural and urban design (first degree undergraduate – B.Arch), interior design (second degree – M.Arch) – are presented as examples.

Streszczenie

W prezentowanym materiale kontynuowane są rozważania dotyczące problematyki ukierunkowanego projektowania wnętrz mieszkalnych, związanego ze zróżnicowaniem potrzeb użytkowników. Omawiane tu zróżnicowania wynikają z psychotypu wyrażającego się poprzez temperament i indywidualny wzorzec myślenia. W niniejszym artykule opisane zostały transformacje, czyli przekształcanie przestrzeni pokoju jako: z jednej strony - odpowiedź na wielkość powierzchni pokoju w akademiku, z drugiej strony - jako indywidualna potrzeba użytkownika, niezależna od dysponowanej powierzchni mieszkalnej. Zwrócono uwagę, że zróżnicowanie rodzajów i liczba transformacji związane są z reprezentowanym przez użytkownika psychotypem.

Przykłady rozwiązań przedstawiono, posługując się ilustracjami zadania projektowego wykonanego w latach 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013 przez studentów WA PB na kierunku: architektura i urbanistyka (studia inżynierskie), architektura wnętrz (studia magisterskie).

Keywords: housing interior design; psychotype; hostel; transformations

Słowa kluczowe: projektowanie wnętrz mieszkalnych; psychotyp; akademik; transformacje

*Cały świat to scena,
A ludzie na nim to tylko aktorzy.
Każdy z nich wchodzi na scenę i znika,
A kiedy na niej jest, gra różne role
W siedmioaktowym dramacie żywota.*

Wiliam Szekspir¹

WPROWADZENIE

Zamieszkując prywatną przestrzeń, użytkownik kształtuje ją zgodnie ze swoimi potrzebami, uwarunkowaniami, gustem i możliwościami, w tym finansowymi, dążąc do jak najwyższego osobistego komfortu. Dlatego każda prywatna przestrzeń ma swoje niepowtarzalne cechy, swoją tożsamość, dlatego też osobista przestrzeń opisuje także swego użytkownika.²

¹ W. Szekspir, *Jak wam się podoba*, Poznań 1993.

Od dzieciństwa po dorosłość człowiek ulega różnorodnym wpływom: członków rodziny, grup społecznych, ulega także zmieniającym się modom. Jednak jak wynika z prowadzonych eksperymentów, znaczący wpływ na sposób ukształtowania prywatnej przestrzeni mieszkalnej odgrywa reprezentowany przez użytkownika typ osobowości. Zatem rodzą się pytania czy możliwe jest określenie cech wnętrza mieszkalnego odpowiadającego poszczególnym typom osobowości i w jaki sposób realizowane są indywidualne potrzeby przy kształtowaniu przestrzeni prywatnej – indywidualnej.

Zawiązany w ramach współpracy międzynarodowej zespół naukowo-dydaktyczny³ postawił hipotezę⁴ istnienia zależności pomiędzy psychotypem użytkownika (określonym przez temperament i typ sensoryczny) a sposobem zagospodarowania przestrzeni wnętrza pokoju mieszkalnego. Spostrzeżenia i wyniki z przeprowadzonych analiz zostały opublikowane w 2006 roku [1]. Podsumowanie pierwszego etapu analiz nastąpiło w monografii z 2009 roku autorstwa zespołu [4]. W kolejnych etapach publikowane były wyniki eksperymentów związanych z wykorzystaniem w projektowaniu wnętrz metody dyferencjału semantycznego [2] [5], definicji, opisu oraz zastosowania metaprogramów [6], sposobów ukształtowania przestrzeni prywatnych człowieka: strefy snu [13] i strefy pracy [14]. W przypadku strefy snu szczególną uwagę zwracano na indywidualną potrzebę zamykania bądź otwierania przestrzeni pokoju.⁵

Kolejnym zagadnieniem, które niezwykle wyraziście wpływa na każdą przestrzeń zamieszkiwania, są możliwości jej przekształcania. Zakres i możliwości stosowania różnego rodzaju przekształceń / transfor-

macji limituje dostępna wielkość przestrzeni pokoju⁶, a także cechy antropometryczne użytkowników. Te ostatnie wpływają w sposób bezpośredni na wymagania dotyczące parametrów funkcjonalnych aktywności wykonywanych w pomieszczeniu.

1. OKREŚLENIE PSYCHOTYPÓW

Każdy człowiek jest inny, jednak są pewne pokrewieństwa wynikające z prezentowanych cech typów osobowości. Można określić zespół cech, które będą charakterystyczne dla większych grup osób. I tak na przykład można mówić o zróżnicowaniu wynikającym z prezentowanego przez konkretną osobę temperamentu czy typu sensorycznego.

Koncepcja modelu osobowości autorstwa Hansa J. Eysencka opiera się na jego badaniach oraz różnorodnych źródłach, a wywodzi z teorii rozwoju psychoseksualnego S. Freuda. Eysenck połączył wiedzę o typach osobowości człowieka z czterema ludzkimi temperamentami opisanymi przez starożytnych Greków⁷. Stwierdził, że temperamente odpowiadają nowoczesnym poglądom na typy osobowości⁸. Twierdził, że dla choleryków i melancholików charakterystyczna jest neurotyczność, a dla flegmatyków i sangwiników – równowaga emocjonalna [8].

Na podstawie cech osobowości można wnioskować, że ekstrawertyczny choleryk potrzebuje przestrzeni dla swej aktywności, w przeciwieństwie do introwertycznego melancholika, dla którego przestrzeń powinna być raczej kameralna. Z kolei ekstrawertyczny sangwinik potrzebuje przestrzeni z powodu otwartego, towarzyskiego sposobu bycia, w przeciwieństwie

² Na możliwości i sposób kształtowania wnętrza mieszkalnego wpływa oczywiście także wiek mieszkańca. Oczywiście jest, że małe dziecko w sposób ograniczony może wpływać na kształt zagospodarowania swego pokoju. Z kolei nastolatek i młody dorosły zwykle może w pełni realizować swoją koncepcję przestrzeni prywatnej.

³ Program współpracy międzynarodowej pomiędzy Białoruskim Narodowym Uniwersytetem Technicznym w Mińsku (RB) i Politechniką Białostocką w Białymstoku (RP) realizowany jest od wielu lat. W ramach programu na wydziałach architektury obu uczelni w latach 2005-2008 zrealizowany został temat: *Problem projektowania środowiska architektonicznego pod kątem psychofizycznych cech użytkowników*. Obecnie w trakcie realizacji jest program na lata 2010-2014: *Wieloaspektowe kształtowanie architektonicznego środowiska dla młodzieży*. Skład współpracujących obecnie zespołów: ze strony białoruskiej – doc. A. Mazanik (kierownik zespołu), N. A. Łazowska, ze strony polskiej – dr J. C. Żarnowiecka (kierownik zespołu), prof. Y. Ahranovich-Panamarova (em.), dr M. Bartnicka.

⁴ Jednym z wielu źródeł sformułowania hipotezy była publikacja D. Markovej i A. Powell z 1992 roku „How your child is smart” (polskie wydania: 1996, 2006) [9].

⁵ Problem przestrzeni otwartej i zamkniętej w mieszkaniu interesująco opisuje W. Niebrzydowski w artykule *Przestrzeń otwarta i przestrzeń zamknięta we współczesnym mieszkaniu*, „Architecturae et Artibus” nr 2/2009, Białystok, s. 45-50.

⁶ Na potrzeby projektu studenckiego wybrana została wielkość pokoju 3m x 6m=18m². W tym miejscu warto wspomnieć o standardach powierzchniowych. W Polsce w latach siedemdziesiątych XX wieku opracowane zostały standardy mieszkaniowe powierzchni w domach jednorodzinnych, wśród których określono minimalne wielkości: pokoju sypialnego jednoosobowego – 8-9m², dwuosobowego – 11-13m², oraz pokoju sypialnego rodziców – 13-15m². Obecnie w jednym z czterech akademików Politechniki Białostockiej podnoszony jest standard zamieszkiwania. W pokojach projektowanych w latach 70. XX wieku jako 2-osobowe zamieszkuje teraz 1 osoba (wielkość pokoju to ok.12m²), a w dawnych pokojach 3-osobowych – 2 osoby (wielkość pokoju ok. 18m²).

⁷ Hippokrates określił cztery ludzkie temperamente: sangwinik, choleryk, melancholik i flegmatyk.

⁸ Według Eysencka, modele osobowości można określić poprzez parametry struktury osobowości. Parametry oscylują na dwóch skalach i tworzą je pary przeciwstawnych czynników: „neurotyczność – równowaga emocjonalna”, „introwersja (zamkniętość) – ekstrawersja (otwartość, towarzyskość)”.

do introwertycznego flegmatyka, którego charakterystycznymi cechami są bierność, a także solidność, mogące wyrazić się w sposobie zagospodarowania raczej kameralnych przestrzeni.

Jak już wspomniano, oprócz zróżnicowań temperamentów, określa się (trzy główne) typy sensoryczne: wizualny (wzrokowy)⁹, audialny (słuchowy)¹⁰, kinestetyczny (ruchowy)¹¹.

Podczas gdy nasza myśl przepływa przez umysł, dzieje się to według pewnego schematu, tj. myśl przepływa ze świadomości poprzez podświadomość do nieświadomości. Stwierdzono, że równocześnie z przepływem zmienia się język jej kodowania. *„Najłatwiej przyswoić sobie i utrzymać wiedzę, jeśli proces ten dokonuje się w określonym porządku – gdy informacja zostaje najpierw przyjęta przez świadomość, następnie opracowana przez podświadomość, a wreszcie wchłonięta przez nieświadomość”*.¹² Trzeba tu dodać, że na poszczególnych poziomach świadomości może być użyty każdy z kanałów sensorycznych: wzrok, słuch, ruch.¹³ Jak napisano wyżej, każdy człowiek jest inny, dlatego u każdego występują cechy wszystkich typów, jednak zwykle jeden z systemów jest reprezentowany wyraziściej niż pozostałe.

W związku z reprezentowaniem zróżnicowanych psychotypów mieszkańcy użytkujący prywatną przestrzeń potrzebują różnych sposobów jej ukształtowania. Potrzebują też różnego rodzaju wyposażenia, akcesoriów, mebli, a także różnych form i zakresów oświetlenia wnętrza. Równie ważnym aspektem kształtowania wnętrza mieszkalnego są stosowne, indywidualne decyzje dotyczące dyspozycji kolorystycznych.¹⁴

2. RODZAJE TRANSFORMACJI

Transformacja to inaczej przemiana, przeobrażenie, przekształcenie, metamorfoza, zmiana formy (kształtu, wyglądu) lub struktury. Przekształcenia / transformacje powodują, że przestrzeń staje się wielowymiarowa, niekiedy zaskakująca, może być różnie uformowana i w sposób zróżnicowany użytkowana i odczytywana.

Bywa tak, że transformacja staje się odpowiedzią projektanta/użytkownika na zbyt mały rozmiar pokoju, w którym należy pomieścić wiele funkcji. Bywa też niezależna od wielkości powierzchni pokoju i wynika ze swoistej potrzeby użytkownika do wprowadzania zmian w prywatnym wnętrzu mieszkalnym. Transformacja może też wystąpić w przypadku kumulacji obu wymienionych potrzeb: przeobrażenia wyposażenia, mebli oraz zwiększenia swobodnej przestrzeni w pomieszczeniu. Dlatego transformacje, jako sposób gospodarowania dostępną przestrzenią, występują zarówno w projektach wnętrz pokoi projektowanych jako zajmowane przez dwie osoby, jak i zajmowane przez jedną.

Transformacje całej przestrzeni pokoju mogą dotyczyć przestawiania/przesuwania elementów wyposażenia wnętrza, na przykład znacznej wielkości modułów dzielących przestrzeń oraz większych i mniejszych modułów służących na przykład do spania, siedzenia lub pracy. Transformacje przeprowadza się także w oparciu o różne rozwiązania techniczne i wtedy przekształcanie przestrzeni i jej elementów odbywa się poprzez: odkładanie, obracanie, wysuwanie lub opuszczanie. Na przykład poprzez odkładanie od ściany (obrót wzdłuż krótkiej bądź dłuższej krawędzi) lub wysuwanie możliwe jest uzyskanie miejsca do spania lub blatu do pracy. Poprzez opuszczanie elementu umieszczonego pod sufitem można uzyskać miejsce do spania lub stolik do przyjmowania gości.

Transformacje można określić jako:

- strukturalne, kiedy cała przestrzeń pokoju lub jego znaczna część ulega przekształceniom;
- formalne, kiedy przekształceniom podlegają poszczególne elementy realizujące różne funkcje, np. miejsce do pracy, snu, przyjmowania gości;
- strukturalno-formalne, tj. mieszane, realizujące po części oba ww. rodzaje.

Transformacje strukturalne pojawiają się w rozwiązaniach projektów studenckich stosunkowo rzadko. Dotyczą możliwości przekształcania całej przestrzeni pokoju poprzez użycie mobilnych ścian-mebli.

⁹ Typ *wzrokowy* swoje doświadczenia koduje poprzez następujące elementy systemu sensorycznego: kolor, kształt, jasność, kontrast, rozmiar, kąt nachylenia, przejrzystość, ostrość, szerokość, rama, granica, ruchomy/nieruchomy, trójwymiarowy/plaski, film/słajd [9] [11].

¹⁰ Typ *słuchowy* swoje doświadczenia koduje poprzez następujące elementy systemu sensorycznego: ton, tempo, głośność, barwa tonu, wysokość tonu, rytm [9] [11].

¹¹ Typ *kinestetyczny* swoje doświadczenia koduje poprzez następujące elementy systemu sensorycznego: temperatura, ciśnienie, ciężar, wilgotność, gładkość, napięcie, receptory bólu, tj. ostry, kłujący, tępy, pulsujący [9] [11].

¹² D. Markova, A. Powell, *Twoje dziecko jest inteligentne. Jak poznać i rozwijać jego umysł*, Książka i Wiedza, Warszawa 2006, s.50.

¹³ Z połączenia trzech poziomów świadomości i trzech języków powstaje 6 kombinacji, nazwanych indywidualnymi wzorcami myślenia (*personal thinking pattern*). W publikacji z 2009 roku umieszczone są ankiety, za pomocą których możliwe jest ich określenie [4].

¹⁴ Problem braku stosownego odniesienia się do decyzji kolorystycznych środowiska mieszkaniowego porusza P. Setkowicz w publikacji *Barwa – bagatelizowany wymiar środowiska mieszkaniowego*, „Architecturae et Artibus” nr 1/2010, Białystok, s. 70-75.

INDYWIDUALNE ZAPOTRZEBOWANIE NA PRZESTRZEŃ - TRANSFORMACJE

Ryc. 1. Przestrzeń pokoju podzielona; autor J. Rodak (temperament – flegmatyk/choleryk, wzorzec – SRW/RWS, AWM, 2011/12)

Ryc. 2. Przestrzeń z ryc. 1 otwarta; autor J. Rodak (temperament – flegmatyk/choleryk, wzorzec – SRW/RWS, AWM, 2011/12)

Ryc. 3. Przestrzeń pokoju podzielona; autor M. Paszkowska (temperament – choleryk, wzorzec – RSW/WRS, AWM, 2012/13)

Ryc. 4. Przestrzeń z ryc. 3 otwarta; autor M. Paszkowska (temperament – choleryk, wzorzec – RSW/WRS, AWM, 2012/13)

Ryc. 5. Blat jako miejsce do pracy; autor P. Zambrzycki (temperament – sangwinik/flegmatyk, wzorzec – WRS/SRW, AiUI, 2010/11)

Ryc. 6. Blat z ryc. 5 jako miejsce do przyjmowania gości; autor P. Zambrzycki (temperament – sangwinik/flegmatyk, wzorzec – WRS/SRW, AiUI, 2010/11)

Ryc. 7. Miejsca do spania wsunięte pod podest; autor P. Tyborowska (temperament – sangwinik, wzorzec – WRS, AWM, 2011/12)

Ryc. 8. Miejsca do spania z ryc. 7 wysunięte spod podestu; autor P. Tyborowska (temperament – sangwinik, wzorzec – WRS, AWM, 2011/12)

Ryc. 9. „Ławy” wysuwane spod obudowy miejsca do spania; autor M. Koziejko (temperament – choleryk/sangwinik, wzorzec – WRS/WSR, AiUI, 2010/11)

Ryc. 10. Miejsce do spania wysuwane spod podestu mieszczącego miejsce do pracy; autor M. Malewska (temperament – sangwinik/choleryk, wzorzec – WRS/RSW, AiUI, 2010/11)

W jednym z prezentowanych tu projektów autorka proponuje wyniesienie miejsc do spania (jako stałych), a pozostałą przestrzeń dzieli na domeny dwóch mieszkańek poprzez zsuniecie ścian/mebli na środek pokoju. Po rozsunieciu ścian/mebli otwiera się wolna przestrzeń do wspólnych aktywności (ryc. 1, 2). W innym projekcie wydzielenie domen dla dwóch mieszka-

nek następuje poprzez zsuniecie w części środkowej ścian/mebli. Występują tu także transformacje formalne, bowiem jedno z miejsc do spania odkłada się na ścianę, odkładają się również blaty robocze. Po złożeniu tych elementów funkcjonalnych oraz rozsunieciu ścian/mebli uzyskuje się otwartą przestrzeń do na przykład przyjmowania gości (ryc. 3, 4). Istnieje także możliwość

innej aranżacji przestrzeni - z pozostawieniem ukrytego kącika do przygotowywania posiłku.

Transformacje formalne dotyczące poszczególnych funkcji występują w projektach studenckich relatywnie często. W jednym z projektów miejsce do pracy przekształcane jest w miejsce do przyjmowania gości (ryc. 5, 6) - blat roboczy po przesunięciu i obrocie staje się stołem biesiadnym. W innym przykładzie miejsca do spania wysuwane są (na dwie strony, na dwóch poziomach) spod podestu służącego do przyjmowania gości (ryc. 7, 8). Albo odwrotnie, spod miejsca do spania wysuwane są „ławki” służące jako miejsca do siedzenia, np. dla gości lub do innych aktywności (ryc. 9), a chowane poduszki mogą służyć nie tylko wygodzie siedzenia na ławkach, ale także jako dodatkowe miejsca do siedzenia na podłodze. W kolejnym przykładzie, transformacja polega (podobnie jak na ryc. 7 i 8) na wysuwaniu miejsca do spania spod podestu, na którym umieszczone zostało miejsce do pracy (ryc. 10). „Zagadkowa” transformacja przestrzeni pokazana została w kolejnym projekcie. Miejsce do spania zaprojektowane zostało jako odkładane – pełni też rolę kanapy dla gości. „Zagadka” mieści się w podeście, pod podłogą którego umieszczony został składany stół służący jako dodatkowe miejsce do pracy (ryc. 11, ryc. 12, ryc. 13).

Innym przykładem realizującym transformację strukturalno-formalną jest prezentowany projekt pokoju dla jednej osoby. Miejsce do indywidualnego wypoczynku wyłania się poprzez przesunięcie specjalnej konstrukcji z uwieszonym do niej hamakiem (ryc. 14, 15). Z kolei funkcja wypoczynku na kanapie realizowana jest wymiennie z funkcją snu. Transformacja odbywa się poprzez odkładanie ze ściany miejsca do spania i ułożenie go jako wierzchniej warstwy na siedzisku kanapy (ryc. 16, 17). W tym samym projekcie występuje również proste przekształcenie miejsca do pracy poprzez przesunięcie go przegrodą (wysokości całego pomieszczenia), następuje niejako schowanie w szafie miejsca do pracy.

3. PRZYKŁADY ZWIĄZKU TRANSFORMACJI Z PREZENTOWANYM PSYCHOTYPEM UŻYTKOWNIKA

Koncepcje projektowe przedstawiane w pracach studenckich pokazują zależności pomiędzy sposobami zagospodarowania wnętrza mieszkalnego, użytymi sposobami transformacji i prezentowanym psychotypem użytkownika.

Ryc. 11. Fragment pokoju przed transformacjami; autor M. Olkowski (temperament – sangwinik/choleryk, wzorzec – WRS/RWS, AiUI, 2010/11)

Ryc. 12. Odkładana kanapa z ryc. 11; autor M. Olkowski (temperament – sangwinik/choleryk, wzorzec – WRS/RWS, AiUI, 2010/11)

Ryc. 13. Początkowa faza (ryc. 11) wynoszenia spod podestu dodatkowego blatu do pracy; autor M. Olkowski (temperament – sangwinik/choleryk, wzorzec – WRS/RWS, AiUI, 2010/11)

Osoba o temperamencie *choleryka* charakteryzuje się znaczną aktywnością fizyczną, dlatego wolna przestrzeń jest jej niezbędna do swobodnego przemieszczania się. Dla choleryka podstawowa jest potrzeba ciągłych zmian, dlatego w przestrzeni mieszkalnej wykorzystuje jednocześnie kilka form transformacji. Przykład prezentowany jest na rycinach 3 i 4. Transformacja systemowa całej przestrzeni pokoju odbywa się poprzez przemieszczenie systemu ścian/szaf, w których znajdują się między innymi miejsca do pracy (składane do pozycji pionowej) oraz miejsca do spania (wsuwane, odkładane), niezbędne do uzyskania jednej przestrzeni. W innym projekcie (ryc. 9) mamy przykład przekształcenia formalnego miejsca do przyjmowania gości. Spod obudowy miejsca do spania wysuwane są ławy służące jako miejsca do siedzenia i – jak napisano wyżej – leżące na nich poduszki służą komfortowi siedzenia na ławie lub stają się dodatkowo miejscami do siedzenia na podłodze. Umieszczenie na ścianie kosza do ćwiczeń gry w koszykówkę pokazuje potrzebę bycia nieledwie w ciągłym ruchu. W części niewidocznej na fotografii autorka proponuje rozwiązanie blatu do pracy jako uchylanej powierzchni zapewniającej komfort przy różnych rodzajach pracy.

Osoba o temperamencie *sangwinika* jest typem osobowości otwartym i towarzyskim. Dla sangwinika ważna jest wolna przestrzeń pozwalająca na kompozycyjne uporządkowanie całości i części. Zatem transformacje mogą polegać na zmianach kompozycji ustawienia mebli, ustalaniu nowych osi, akcentów kompozycyjnych. Taki sposób zmiany centrum kompozycji prezentują rozwiązania projektowe na rycinach 5 i 6. Specjalna konstrukcja pozwala na przemieszczanie podwieszono blatu, stanowiącego centrum kompozycyjne, albo jako miejsca do pracy, albo jako miejsca do przyjmowania gości. Z kolei na rycinach 7 i 8 czytelny jest symetryczny układ z wydzieloną w części środkowej strefą do przyjmowania gości. To właśnie symetrii podporządkowana jest kompozycja całości pokoju dla dwóch osób.

Osoba o temperamencie *flegmatyka* prezentuje typ osoby poważnej i zrównoważonej. Spokój i powagę w wystroju wnętrza osiągnąć można poprzez na przykład stosowanie przeważających poziomych podziałów na ścianach i meblach. Dla flegmatyka ważne jest zapewnienie bezpiecznych podprzestrzeni. I tak na rycinach 1 i 2 widoczne są wyniesione miejsca do spania zapewniające wydzielenie wizualne z przestrzeni pokoju, kameralność i poczucie bezpieczeństwa. Także zastosowana tutaj transformacja strukturalna, poprzez odpowiednie przesunięcia modułów ścian/szaf, zapewnia uzyskiwanie kameralnych podprzestrzeni dla obu mieszkank. Podobne kameralne cechy wnętrza przedstawia projekt na rycinach 14-17.

Osoba o temperamencie *melancholika* jest raczej spokojna i powściągliwa. Dla melancholika istotne jest ukształtowanie bezpiecznych podprzestrzeni, które będzie zmieniać w zależności od swego nastroju. Przykłady kształtowania nastroju i jednocześnie uzyskania przestrzeni funkcjonalnych przedstawiają rozwiązania projektowe pokazane na rycinach 17 i 18. Kompozycja obrazów na ścianie przekształca się w miejsce do na przykład celebrowania spotkania przy herbacie. Widać tu odkładany na ścianę stolik „kawowy”. W innym projekcie (ryc. 20) autor zastosował przezroczyste ekrany do wydzielenia podprzestrzeni funkcjonalnych. Również zastosowana zmienność posadzki służy do wydzielenia tych stref.

W przypadku użytkownika o przeważającym *wizualnym* typie sensorycznym istotnym czynnikiem kształtowania przestrzeni jest jej kompozycja, użycie osi symetrii, akcentowanie centrum kompozycji. Cechy te przenoszone są także na komponowanie wyposażenia. Przykłady respektowania tych zasad widoczne są w projektach przedstawionych na rycinach 7, 9, 10 i 19. Widoczne jest zestawianie mebli w zespoły tworzące swoiste kompozycje posiadające własne osie, tworzą-

Ryc. 14. Ściana-mebel zsunięta (prawy dół fotografii makiety) – schowany hamak; autor K. Luma (temperament – flegmatyk/melancholik, wzorzec – RWS/WRS, AiUI, 2010/11)

Ryc. 15. Ściana-mebel przesunięta (prawa góra fotografii makiety) – rozłożony hamak; autor K. Luma (temperament – flegmatyk/melancholik, wzorzec – RWS/WRS, AiUI, 2010/11)

Ryc. 16. Wypoczynkowa kanapa; autor K. Luma (temperament – flegmatyk/melancholik, wzorzec – RWS/WRS, AiUI, 2010/11)

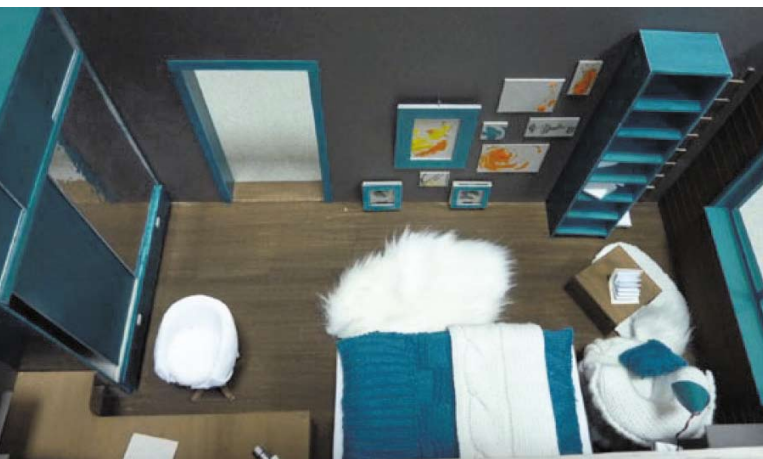

Ryc. 17. Odłożone miejsce do spania (kanapa schowana pod miejscem do spania); autor K. Luma (temperament – flegmatyk/melancholik, wzorzec – RWS/WRS, AiUI, 2010/11)

ce kompozycje w otwartej, wizualnie całościowo postrzeganej przestrzeni pokoju.

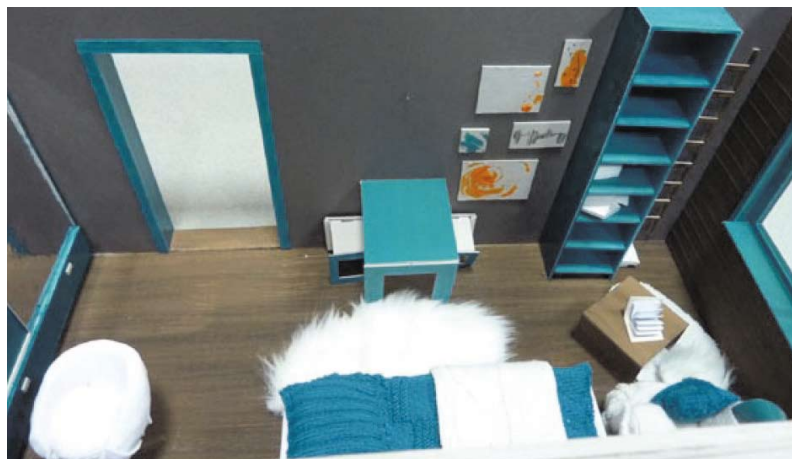
Z kolei w przypadku użytkownika o przeważającym *sluchowym* typie sensorycznym istotne jest zachowanie rytmów zarówno w przestrzeni, jak i w komponowaniu wyposażenia. Słuchowiec do wydzielenia stref funkcjonalnych stosuje rozsuwane lub

przezroczyste ekrany, ukierunkowane światło lub kolorowy wzór na podłodze. Zastosowanie rytmów widoczne jest na rycinie 2, prezentującej studencki projekt. W kolejnym projekcie, przedstawionym na rycinie 20, wyraźnie widać wydzielenie stref funkcjonalnych za pomocą przezroczystych ekranów, jak również różnicowania posadzki.

Ryc. 18. Kompozycja obrazów na ścianie; autor K. Książek (temperament – melancholik, wzorzec – WRS, AiUI, 2011/12)

Użytkownik o przeważającym *kinestetycznym* typie sensorycznym zwraca uwagę na przenikające się przestrzenie, możliwości wprowadzania zmian oraz wysoki komfort użytkowania wyposażenia. Dla kinestetyka transformacje wnętrza wiążą się także ze zmianami elementów fakturowych, koloru, kształtu. Przykład projektu studenckiego przedstawionego na rycinach 14-17 pokazuje zmieniające się (transformacja strukturalna), przenikające się przestrzenie funkcjonalne, dążenie do wygody użytkowania wyposażenia oraz stosowanie zmiennych faktur.

Ryc. 19. Przekształcona kompozycja plastyczna z ryc.18 – miejsce relaksu; autor K. Książek (temperament – melancholik, wzorzec – WRS, AiUI, 2011/12)

W przypadku analizy wpływu określonego metaprogramu na kształtowanie wnętrza mieszkalnego stwierdzone zostało, że metaprogram *procesy jako wartość* wprowadza do wnętrza bardzo różnorodne formy przekształceń, od mebli, poddających się transformacji w celu uwolnienia przestrzeni lub wykorzystania do różnych aktywności, po mobilne fragmenty ścian pozwalające na zmienność funkcjonalną całych większych przestrzeni. Aspekt ten został szerzej opisany w publikacji z 2011 roku [6].

ZAKOŃCZENIE

Uwzględnienie przy projektowaniu wnętrz mieszkalnych wszystkich cech fizycznych i psychosomatycznych użytkowników wyznacza parametry komfortu użytkowania wnętrza.

Na przykładach rozwiązań projektowych, wykonanych przez studentów w czasie zajęć z przedmiotu projektowanie architektoniczne wnętrz, pokazane zostały przykłady zależności pomiędzy psychotypem prezentowanym przez użytkownika a zapotrzebowaniem na wykorzystanie transformacji w kształtowaniu wnętrza mieszkalnego.

Wszelkie stosowane podziały są pewnymi uogólnieniami na temat cech osób z preferencjami, na przykład wzrokowców, słuchowców, kinestetyków. Należy jednak pamiętać, że jak to w przypadku wszystkich uogólnień, zawsze są wyjątki.

Udział w zajęciach i wykonanie projektu wnętrza pokoju w akademiku pozwoliły uczestnikom zajęć na zrozumienie złożoności osobowości człowieka oraz wpływu tej złożoności i różnorodności na sposób kształtowania wnętrza i sposób korzystania z przestrzeni w zakresie różnych aktywności wynikających

Ryc. 20. Zróżnicowanie posadzki w poszczególnych strefach funkcjonalnych oraz przezroczyste ekrany wydzielające i ostanające strefy; autor K. Bzura (temperament – melancholik/sangwinik, wzorzec – SRW/WSR, AiUI, 2010/11)

z życia studenckiego. Doświadczenie to powinno zaowocować uwzględnianiem przy projektowaniu wnętrz zarówno względów osobistych/rodzinnych, jak i cech psychofizycznych użytkownika.

LITERATURA

1. **Agranowicz-Ponomarieva E., Mazanik A., Żarnowiecka J.C. (2006)**, *Akademik – przestrzeń mieszkalna dla studentów architektury*, w: *Nauka – architektura – edukacja. 30 lat WA PB*, red. nauk. J.C.Żarnowiecka, A.Owerczuk, WA PB, Białystok.
2. **Agranowicz-Ponomarieva E., Żarnowiecka J.C. (2006)**, *Ku partycypacyjnemu projektowaniu wnętrz mieszkalnych. Badanie i ocena, za pomocą dyferencjału semantycznego, emocjonalnego oddziaływania wnętrz*, „Czasopismo Techniczne – Architektura”, Wyd. Politechniki Krakowskiej, Kraków.
3. **Agranowicz-Ponomarieva E., Mazanik A., Żarnowiecka J.C. (2008)**, *Častnye metody rešeníã global'nyh problem arhitekturnyh issledovanij*, Architektura. Sbornik naučnyh trudov, red. A.S.Sardarov, Belorusskij nacional'nyj tehničeskij universitet, nr 1, Minsk.
4. **Agranowicz-Ponomarieva E., Mazanik A., Żarnowiecka J.C. (2009)**, *Dziecko w świecie dorosłych. Projektowanie wnętrz mieszkalnych z uwzględnieniem cech psychofizycznych człowieka*, Oficyna Wydawnicza PB, Białystok.
5. **Agranowicz-Ponomarieva E., Żarnowiecka J.C. (2009)**, *Interdyscyplinarne projektowanie wnętrz mieszkalnych*, „Przestrzeń i FORMA” nr 11, Szczecin.
6. **Agranowicz-Ponomarieva E., Mazanik A., Żarnowiecka J.C. (2011)**, *Ukierunkowane projektowanie wnętrz mieszkalnych*, „Architecturae et Artibus”, nr 2, Białystok.
7. **Agranowicz-Ponomarieva E., Mazanik A., Żarnowiecka J.C. (2011)**, *Mježdyscyplinarnyj podhod k projektirovaniju žilovo interiera*, „Architektura i Stroitel'stvo” nr 5, Minsk.
8. **Eysenck H.J., Eysenck S.B.G. (1976)**, *Psychoticism as a Dimension of Personality*, Hodder & Stoughton, London.
9. **Markova D., Powell A. (2006)**, *Twoje dziecko jest inteligentne. Jak poznać i rozwijać jego umysł*, Książka i Wiedza, Warszawa.
10. **Niebrzydowski W. (2009)**, *Przestrzeń otwarta i przestrzeń zamknięta we współczesnym mieszkaniu*, „Architecturae et Artibus” nr 2, Białystok.
11. **O'Connor J., Seymour J. (1996)**, *NLP. Wprowadzenie do programowania neurolingwistycznego*, ZYSK I S-KA, Poznań.
12. **Setkowicz P. (2010)**, *Barwa – bagatelizowany wymiar środowiska mieszkaniowego*, „Architecturae et Artibus” nr 1, Białystok.
13. **Żarnowiecka J.C. (2012)**, *Indywidualne zapotrzebowanie na przestrzeń – strefa snu*, „Architecturae et Artibus” nr 2, Białystok.
14. **Żarnowiecka J.C. (2013)**, *Indywidualne zapotrzebowanie na przestrzeń – strefa pracy*, „Architecturae et Artibus” nr 3, Białystok.